

Παρέμβαση Σταματίου Κουτσούκου σε Εκδήλωση IENE με τίτλο «Ενεργειακές και Γεωπολιτικές Προκλήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο και Μέση Ανατολή και η Θέση της Ελλάδος», 2018-1-25

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί διασκευασμένη καταγραφή της προφορικής εισήγησης του Σταματίου Κουτσούκου στην εκδήλωση του IENE με τίτλο «Ενεργειακές και Γεωπολιτικές Προκλήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο και Μέση Ανατολή και η Θέση της Ελλάδος» την 25-1-2018.

Η παρουσία της Ελλάδας στην ανατολική Μεσόγειο και η συμμετοχή της στην εκμετάλλευση και διακίνηση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων της περιοχής, όπως ειπώθηκε από τους προλαλήσαντες, στηρίζεται στα τρίγωνα Ελλάδας – Κύπρου – Ισραήλ και Ελλάδας – Κύπρου – Αιγύπτου. Κοινό στοιχείο και απαραίτητο χαρακτηριστικό των δύο αυτών τριγώνων αποτελεί ο άξονας Ελλάδας – Κύπρου. Καθίσταται συνεπώς σαφές ότι η εθνική μας στρατηγική βασίζεται υποχρεωτικά στον άξονα αυτόν. Όσον αφορά την ενεργειακή πτυχή του άξονα Ελλάδας – Κύπρου, αυτή εκφράζεται, βάσει των δηλώσεων των πολιτικών παραγόντων αλλά και βάσει όσων ακούσαμε στη συνάντηση αυτή, μέσω του προτεινομένου αγωγού αερίου Ελλάδας – Κύπρου, του καλουμένου East Med.

Ο αγωγός αυτός αποτελεί πολύ σημαντικό όσο και δύσκολο έργο από κάθε άποψη. Και μόνο τα τεχνικά του στοιχεία είναι εντυπωσιακά, με μήκος 1.900 km, από την Κύπρο ως τη Θεσπρωτία, ενώ θα διασχίσει θαλάσσιες περιοχές μεγάλου βάθους για σημαντικό μήκος. Σε χάρτη που εμφάνισε ο κύριος Νικολάου προηγουμένως διακρίνονταν κατά μήκος της χάραξης του αγωγού αρκετά σημεία, τουλάχιστον πέντε, με βάθος θάλασσας άνω των 2.000 m. Επομένως, πρόκειται για αγωγό που η μελέτη και η κατασκευή του θα αποτελέσει σπουδαίο τεχνικό επίτευγμα μεγάλης δυσκολίας και υψηλών απαιτήσεων σε πόρους και τεχνολογικές λύσεις, τόσο ώστε να θεωρείται για πολύ καιρό από τα κορυφαία παγκοσμίως επιτεύγματα στον χώρο των αγωγών.

Ο αγωγός East Med απέκτησε πριν από λίγες μόλις ημέρες, με την έγκριση του Οδικού Χάρτη Αγοράς Φυσικού Αερίου με την Απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥΣΟΙΠ) 78/2018 (ΦΕΚ 59/Β/18-1-2018), μία πρώτη σοβαρή εκτίμηση κόστους: €5,2 δισ. Μπορούμε όλοι να αναλογιστούμε κατά πόσον η σημερινή Ελλάδα είναι σε θέση να παράσχει χρηματικούς πόρους τέτοιου ύψους για την κατασκευή ενός έργου που θα παράσχει, όπως ευχόμαστε, πλεονεκτήματα όχι αμέσως αλλά στο μέλλον, οπωσδήποτε το νωρίτερο το 2025 κατά το ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα του Οδικού Χάρτη Αγοράς Φυσικού Αερίου. Όπως ειπώθηκε προηγουμένως, όμως, η Τουρκία έχει καταφέρει να δημιουργήσει άμεσα προβλήματα στην εθνική μας προσπάθεια μέσω της αγοράς και ναυπήγησης κορυφαιών στο είδος τους ερευνητικών σκαφών ανοικτής θαλάσσης με δυνατότητα διεξαγωγής γεωτρήσεων, με προφανή πρόθεση την έμπρακτη αμφισβήτηση της κυπριακής κυριαρχίας στην ανατολική Μεσόγειο. Το εκπληκτικό κόστος της ενέργειάς της αυτής, περί τα €700 εκ., όχι μόνο της επιφέρει άμεσα αποτελέσματα, αλλά και αποτελεί ένα μικρό κλάσμα, περί το ένα έβδομο, του κόστους της ελληνικής απάντησης, ήτοι του αγωγού East Med, ο οποίος θα κατασκευαστεί εφ' όσον:

- 1) κατ' αρχήν ξεπεραστούν τα προσκόμματα που θέτει η ίδια η Τουρκία στις δραστηριότητες της Ελλάδας και της Κύπρου στην περιοχή,
- 2) επιβεβαιωθεί η τεχνική εφικτότητα της κατασκευής του,
- 3) βρεθούν περισσότερα κοιτάσματα εμπορικής αξίας στην κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη,
- 4) διατεθούν από την Κύπρο επαρκείς ποσότητες υδρογονανθράκων από τα δυνητικά νέα κοιτάσματα για διακίνηση μέσω του αγωγού,
- 5) υπάρχει αγορά για προώθηση και διάθεση του αερίου πέραν της Ελλάδας, προφανώς στην Ευρώπη,
- 6) μπορέσει η Ελλάδα να αντιμετωπίσει το ζήτημα του υψηλού κόστους κατασκευής του αγωγού.

Όπως είναι προφανές, από όλα αυτά τα «εφ' όσον», θα πρέπει για την επίτευξη της κατασκευής του αγωγού East Med να συμπέσει σημαντικός αριθμός θετικών εξελίξεων, με αποτέλεσμα όμως εμφανιζόμενο σε βάθος χρόνου και μάλιστα δυνητικώς.

Ως εκ τούτου, τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι μάλλον προφανή. Η Ελλάδα οφείλει να συγκροτήσει εθνική ενεργειακή στρατηγική, η οποία θα περιλαμβάνει τα θέματα των υδρογονανθράκων της ανατολικής Μεσογείου και θα υπερβαίνει τους ορίζοντες των κατά καιρούς αλληλοδιαδεχόμενων κυβερνήσεων. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να προβλέπει και την εύρεση και δέσμευση πόρων, με τη μορφή χρήματος ή τεχνικού προσωπικού, για την υλοποίηση των πολύ απαιτητικών προμηθειών ή έργων που απαιτούνται, όπως του αγωγού East Med, εφ' όσον κριθεί ως προσφορότερη λύση για το ζήτημα της διακίνησης των υδρογονανθράκων της Κύπρου και όχι μόνον. Επίσης, θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη η συνεχής και στενή συνεργασία με τους ευρωπαϊκούς φορείς, πολιτικούς, θεσμικούς, ή σχετικούς με την αγορά ενέργειας, καθώς και με δυνάμεις τόσο τοπικές όσο και διεθνείς, για την εύρεση πολιτικής και διπλωματικής στήριξης των ενεργειών της Ελλάδας και της Κύπρου αφ' ενός (στην οποία αναφέρθηκε ο Πρέσβης Καραγιάννης) και αγοράς που θα στηρίξει την απαιτούμενη επένδυση αφ' ετέρου. Υπό το πρίσμα αυτό, θα πρέπει να τονιστεί πόσο σωστή ήταν η κυπριακή στρατηγική επιλογή διαμόρφωσης του διαγωνιστικού πλαισίου για τις έρευνες υδρογονανθράκων κατά τρόπον ώστε να προσελκύσει τις μεγάλες εταιρείες του χώρου, με επακόλουθη στήριξη των χωρών έδρας τους στην Κύπρο.

Σε οποιαδήποτε περίπτωση δεν θα πρέπει να αφεθούν τα ζητήματα των υδρογονανθράκων της ανατολικής Μεσογείου στη μοίρα τους. Μία εθνική οπισθοχώρηση στη Μεσόγειο θα επιφέρει τελικά οπισθοχώρηση και στο Αιγαίο.

Σχόλιο στο κλείσιμο της εκδήλωσης

Σε σύντομο σχόλιο του Σταματίου Κουτσούκου στο κλείσιμο της εκδήλωσης, αναφέρθηκε ότι θα πρέπει να μην παγιδευόμαστε σε απλές γραμμικές προεκτάσεις υφισταμένων τάσεων όσον αφορά την κατανάλωση ενέργειας στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου. Αφού σημειώθηκε ότι παρά την πρόθεση η εκδήλωση να στοχεύσει στον ρόλο της Ελλάδας στις ενεργειακές και γεωπολιτικές εξελίξεις στην ανατολική Μεσόγειο, η Τουρκία απετέλεσε σημαντικό θέμα συζήτησης, εκφράστηκε η εκτίμηση ότι καθώς η κατανάλωση

φυσικού αερίου στην Τουρκία αφορά κατά το ήμισυ περίπου τις ανάγκες ηλεκτροπαραγωγής με διαρκή όσο και έντονη αυξητική τάση, είναι λογικό αυτή να στραφεί στον μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα στη χρήση πυρηνικής ενέργειας για ηλεκτροπαραγωγή. Ενώ ο ακριβής τρόπος επίδρασης μίας τέτοιας εξέλιξης στο πλαίσιο εκμετάλλευσης και διακίνησης υδρογονανθράκων στην περιοχή είναι ασαφής, είναι βέβαιο πως θα επιφέρει κάποια ανακατάταξη των περιφερειακών ροών ενέργειας.